

doordringing in, de essentiële kern der dingen, — wordt het eeuwigheidsbesef, dat in den kunstenaar woonde, zoo schoon geopenbaard door de volkomen aanvaarding van de relatieve en zinnelijke realiteiten, zoowel van het aanschouwde gegeven als van het tot begrensdheid en geconcentreerdheid dwingend métier. Wanneer wij ons gepijnigd hebben tot klaarheid te komen omtrent het Cubistische probleem, wanneer wij ons vermoeid hebben met de zwaarwichtige lectuur van een boek als het bovengenoemde van Mevr. H. Krölller-Müller, hoe verfrisschend is het dan deze zuivere, eenvoudige woorden van Tagore te lezen over „het Wezen der Kunst“: *).

„We hebben een primaire belangstelling voor al het bestaande, want wanneer we dit gerealiseerd hebben, wekt dit bestaande het bewustzijn op van ons eigen bestaan. Het feit dat wij bestaan, vindt zijne bevestiging in het feit, dat al het andere bestaat. Het „ik ben“ in mij, erkent zijn eigen uitbreiding, zijn eigen oneindigheid, wanneer het waarachtiglijk ook maar iets anders realiseert. Ongelukkigerwijze is, tengevolge van onze beperking en honderd en één vooroordeel, een groot gedeelte van onze wereld, hoewel in onze onmiddellijke nabijheid, verweg van de lantaarn onzer aandacht; het is vaag, gaat ons voorbij als een karavaan van schaduwen, zooals het landschap in den nacht, gezien door het raampje van een verlichte spoorwegcoupé; de reiziger weet dat de buitenwereld bestaat, dat zij belangrijk is, maar voor het oogenblik is de coupé voor hem van veel grooter belang. Wanneer onder de talloze objecten dezer wereld er een paar zijn, die onder de volle verlichting onzer ziel komen, en zoo realiteit voor ons verkrijgen, dan roepen zij voortdurend luide tot onzen scheppenden geest om een blijvenden vorm. Zij behooren tot hetzelfde gebied als het verlangen in ons, dat hunkert naar een voortbestaan van ons zelf.”

— Of deze sobere, prachtige woorden van den criticus A. M. Hammacher over Giotto: †)

„Hij veredelde het zichtbare en ontkwam aan den waan, dat de bergbewoner dicht bij den hemel zoude zijn, dan de bewoner van het lage land. Hij woonde in het hart van het leven.”

Picasso, ik zei het reeds, heeft veel van een genie: zijn wegen, evenals de wegen des Heeren, zijn wonderlijk, om niet te zeggen onnaspeurbaar. De kern van zijn wezen laat zich moeilijk ontdekken uit de verwarrende veelzijdigheid van zijn scheppingen. Zijn grootheid, evenals die van een Goethe, laat zich bezwaarlijk meten. Evenmin kan men zijn waarde schatten, door hem aan anderen te toetsen: hij is daarvoor te origineel en inventief, te verrassend, te gecompliceerd. Wanneer men zich stelt

*) „De Stem”, 15 Juli 1926.

†) „Romantische Spiegelingen”. (De Gids, Juli 1926).